

Stari Jošt.

Skoro vse ga je poznalo po celi dolini . . .

Ko je spomladi skopnel sneg, se je nenadoma prikazal v vasi tudi Jošt, in ljudje so rekli: „Snega ne bo več, je že Jošt tukaj.“

Gospodinje so jele pripravljati stare, razpokane lonce, sesute škafe in razdrte metle, s katerimi so pometale po dvorišču. Kajti vse je znal popraviti Jošt in to tako dobro kot nihče drugi. Zato so mu ljudje hranili včasih po pol leta taka orodja, ker so vedeli, da je bolje dlje časa hraniti, samo, da je dobro popravljeno. In to je Jošt znal.

Ko je pobral vsa popravila po vasi, jih je nesel na sredo vasi, sedel pod košato lipo na klop in začel popravljati. Okrog njega se je zbrala vselej gruča otrok, ki ga je radovedno opazovala, kako je vezal lonce, škafe in metle.

Molčal je Jošt skoro vedno. Le, če ga je kdo kaj vprašal, je pogledal začudeno izza očal in navadno še enkrat vprašal, ker je bil malo gluhi. Skrivnosti ni skrival v svojem srcu. Bil je odkritosrčen in včasih tugi zgovoren, posebno, če je prišel v družbo.

Le hud je bil Jošt, a samo na take otroke, ki niso ubogali. Ti so se ga pa tudi bali. Tako ni znal nihče pogledati kot on. Že samega pogleda so se nekateri prestrašili.

A vselej ni bil tak. To je bilo le takrat, kadar je videl, da otroci ne ubogajo.

Krajec Cencek, — ki se je boril s prvimi črkami — se ni hotel nekega jutra učiti. Kar pride Jošt v hišo. Ko vidi, kaj je, postavi na tla svoj košek in prime dečka, da bi ga odnesel s seboj. Cencek je bil pa uren in je v največjem strahu zbežal v čumnato, kjer se je učil celo dopoldne. Od takrat ga ni bilo več treba priganjati k učenju. Samo spomniti so ga morali na starega Jošta — in takoj je šel k oknu, če že morda ni stal pred hišo . . .

Vsako leto dvakrat je prišel Jošt v našo vas: spomladi in proti jeseni. Ljudje so pravili, da hodi po celi deželi in zaide še dalje. Kje je doma, ni nihče prav vedel. Če ga je kdo vprašal, je povedal svojo rodno vas, a nihče še ni bil tam. Pravil je včasih, da je več dni odtod do njegovega doma, in da tam malo drugače govoré, kot pri nas.

Ljudje so pa trdili, da mora biti to že blizu morja . . .

Neke pomladi je prišel Jošt nenavadno kmalu v našo vas. Bilo je nekako v začetku marca. Nekaj dni zatem je padlo veliko snega. Joštu torej ni kazalo iti naprej, kajti eno nogo je imel leseno in zato je zelo težko hodil, posebno po snegu.

Sklenil je torej, da ostane nekaj časa v naši vasi. Prosil je ljudi, da bi mu preskrbeli kotichek, kjer bi našel zavetja.

Šel je od hiše do hiše. Pri vsaki je ostal par dni. Prišel je tudi k nam. Dedek so mu prepustili kotichek za pečjo, kjer je po noči spal in se zvečer grel. Čez dan je pa dobil vedno kaj dela.

Nekega jutra se je odpravil spet po hišah, da bi prinesel kaj popravila. Čez noč je bilo tako mraz, da je vse zmrznilo.

Ko stopi Jošt čez vežni prag, mu izpodrsne, pa pade vznak. Komaj je vstal, tako ga je zbolela zlomljena noga. Naprej ni mogel več, zato je prišel nazaj v hišo. Od tedaj je ostal pri nas.

Z dedkom sta se takoj pobratila ter si delila prostor za pečjo.

Večkrat je pripovedoval Jošt iz svojega življenja. Pravił je, da je doma iz daljne Ogrske, ob vznožju Karpatov, kjer živi rod Slovakov.

V zgodnji mladosti je izgubil očeta, ki je bil loncevez. Potem je šel v gore, kjer je postal ogljar.

Dan na dan je žgal oglje ali pa sekal drevje. Veliko ljudi je bilo tam pri delu in kmalu so ustanovili svojo vas. Naredili so lesene koč, malo potrebili drevje okrog koč in izpremenili zemljo v njivice.

Mirno so živeli v gorski vasicì, žgali oglje in pri tem toliko prislužili, da so lahko izhajali.

Prijazno je bilo v tej vasi. Veselo petje se je razlegalo dan na dan po gorah.

Tudi gospodinjo si je dobil Jošt, ki mu je nosila jed v gozd, kjer so žgali oglje ali sekali drevje.

Ko jima je sin Štefan malo odrastel, mu je pa on prinašal jed. A kmalu je moral iti tudi Štefan na delo. S petnajstim letom je že žgal oglje kot oče in sekal drevje z njim.

Bil je krepak dečko, da se ga je moral vsak zveseliti. Oče ga je bil posebno vesel, ker je upal, da mu bo na stara leta krepka opora.

Dečka je pa tudi delo veselilo. Vsekdar je z veseljem šel z očetom na delo, če je bilo še tako težko. Tako je živela mala družina v sreči in zadovoljnosti nekaj let. —

Ko je bil Štefan star že osemnajst let, je bila strašna zima. Vse je že naprej kazalo, da bo nekaj posebnega. Lastovke so zgodaj jeseni odšle v južne kraje, in sneg je kmalu pobelil vrhove gorâ. Tudi po dolinah je zgodaj zapadlo.

V takem mrazu so morali možaki navsezgodaj v goro, kjer so sekali drevje.

Čez noč je vse naokrog zmrznilo. Ko so stopali v goro, so se mislili že vrniti, ker so otrpnili od mraza. Vendar so šli na prigravarjanje drugih naprej.

Začeli so sekati na visoki skali. Kmalu so se malo ogreli, ker so hitro sekali. Pri delu niso pazili, da se drevo že nagiblje. Kar nekdo zakriči: „Bežite, bežite!“

Vsi odskočijo. Toda enemu izpodrsne na ledu, da izpodbije tudi svojega soseda. Predno se prestrašeni tovariši zavedo, kaj je, že ležita nesrečneža pod skalo.

Hitro hite delavci pod skalo. Že od daleč začujejo vzdihovanje. Ko pridejo na mesto, vidijo strašen prizor. Štefan in Jošt sta ležala na tleh, oba v krvi. Sin se je samo še tresel, a oče je vzdihoval in držal za ranjeno nogo. Brž hiti eden v dolino po izpovednika.

Dobre pol ure nato je odmeval zvonček po širnem gozdu. Ranjenca so prenesli v bližnjo kočo, kjer so ju prevideli.

Kmalu nato se je oglasil v vasi mrtvaški zvon in je naznanjal ljudem, da je nekdo zapustil dolino solz. To je bil Štefan. Komaj so ga prevideli, je že izdihnil.

Prenesli so ga domov. Tudi očeta so odpeljali v vas.

Kako je bilo žalostno videti očeta, ki je bil vsled bolečin ves onemogel, pa je moral zreti svojega mrtvega sina, svoje upanje, svoje vse...

Ljudje so vreli vkup in pomilovali ubogo družino.

Ko je mati zagledala mrtvega sina, je bridko zajokala in se vrgla nanj, kot bi ga hotela oživiti s svojimi solzami. A sin je ostal mrzel, mati pa do smrti žalostna.

Drugi dan so ga pokopali. Oče ni mogel iti za pogrebom, kajti nogo je imel zlomljeno.

Le mati je stopala za svojim edincem. Kako ji je bilo bridko, ko je zagrmela prst na rakev! Zazdelo se ji je, da se je nekaj utrgalo v njenem srcu.

Ljudje so se razšli. Le ona je še stala ob dragem, grobu, kamor so zagrebli njeno zadnje upanje.

Ko se je zmračilo, se je odpravila domov. A kaj ko je bilo tam zopet tako žalostno in prazno.

Koliko je morala sirota pretrpeti z bolnikom — Joštom. A rana se le ni hotela zaceliti. Moral je iti v bolnišnico, kjer so mu odrezali nogo.

* * *

Bilo je tri leta po teh dogodkih. Lepega pomladnega večera je sedel Jošt pred svojo kočo.

Vežal je lonce, ki so mu jih prinesli sosedje. Ker ni bil več sposoben za drugo delo, se je poprijel te obrti. Saj je bila zelo razširjena med ljudmi po onih krajih. Vsako jesen so se vračali iz raznih krajev loncevezci. Nekateri so si prislužili v tujini lepe denarce.

Tudi Jošt je mislil večkrat zapustiti domovino in iti po svetu za kruhom, a kaj, ko ga je bolela vedno noga.

Ko mu je pa umrla žena, je sklenil, da gre gotovo spomladi.

Komaj je skopnel sneg, že se je odpravil z drugimi loncevesci proti jugu.

Tako je prišel tudi v naše kraje.

Često je rekel, da je tu njegova druga domovina, da se mu zdi vse bolj domače kot drugod. Pravil je, da se vselej spomni domačih gorâ, domače Tatre, kadar se ozre na snežne vrhove Karavank. In takrat je vselej zahrepenel po mili domovini...

Tisto zimo, ko ga je ujel sneg v naši vasi, je bil menda zadnjič pri nas. Kajti poslej ga nisem več videl.

Večkrat se pa spomnim nanj, ko se vračajo lepi pomladni dnevi, in se on ne vrne več.

Ne vem zakaj mi noče iz spomina. Kadar se ozrem proti snežnim vrhovom Karavank, mi pride v spomin tudi stari Jošt, ki je tako ljubil domače gore, da je vedno govoril o njih.

Mili starček! Če že morda spavaš na vznožju visoke Tatre, bodi ti lahka rodna zemlja! Mir tvoji duši!

Osojski.

Koristna zabava.

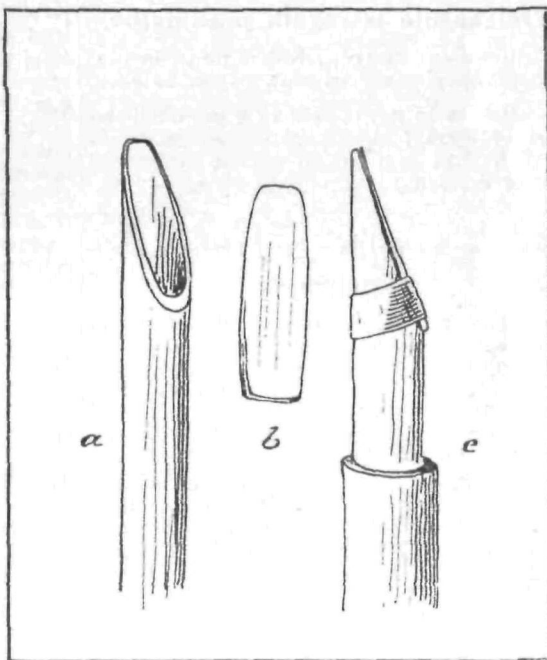
(VI. Akustika.)

Otroka, ki je dobil prvo trobentico v dar, jako mika izvedeti, kaj more neki biti v neznamni pisani trobentici, da povzroča tako krepke zvoke. Toliko časa mu radovednost ne da miru, da se slednjič odloči za strašno dejanje: prekolje lepo trobentico! Pa kaj najde notri? Mladí čitatelj, ako utрпиš tri ali štiri vinarje, prepričaš se sam lahko. Pa saj se dá to otroško godalo razkrojiti tudi brez škode. Ogrej si trobentico tam v sredi, kjer je sklejena, da se klej zmehača, in potem jo brez težav razkrojiš v posamezne dele. Našel boš notri do polovice izvotljeno zagozdico, na izvotlino položeno — nekoliko vpognjeno — medeno trščico (zmet) in vrh te še drugo zagozdico, ki primerno pritrjuje vso napravo v cevi. Lahko se prepričaš, da že ta polovica dobro trobi in je zgornji nastavek le za olupšavo in za olajšavo pri trobentanju.

Ta preprosta trobentica ti je nekak temeljni vzoreček za vse piščalke in trobente, ki se v fiziki zovejo piščali z jezičkom.

Klarinet (št. 6) je narejen tudi na enak način. Cev se prireže na ostro — poševno (slika a). Naredi se iz trdega in prožnega lesa (n. pr. iz drina, brinja, „pušpana“ itd.) zagozdica, ki mora biti proti koncu jako tanka in gladka. Ta zagozdica — jeziček — se na spodnjem debelejšem koncu pritrđi na poševno odprtino s sukancem ali tanko žico, tako, da je spodnja polovica cevine odprtine popoluoma zakrita. Da se jezič ne premika, se mu pri debelem koncu lahko pusti še izožen podaljšek, ki se upogne in pritrđi ob cevi.

Kadar se piska, se dene konec tako v usta, da je klarinetov jeziček prost in more pihanje skoz odprtino na koncu prodirati v cev. Usta so tukaj nekako to, kar pri navadni

Št. 6.